

УДК 630:26

Л. В. ДЕМ'ЯНЕНКО¹, Я. Л. ШЕСТАК² *

СУЧАСНИЙ СТАН І ПРОТИЕРОЗІЙНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЛІСОМЕЛІОРАТИВНИХ НАСАДЖЕНЬ ЧЕРНІГІВСЬКОГО ТА НОВГОРОД-СІВЕРСЬКОГО ПОЛІССЯ

1. ДП "Новгород-Сіверська ЛНДС"; 2. ДП "Ріпкинське АЛП"

Наведено матеріали землевпорядкування Чернігівського та Новгород-Сіверського Полісся за результатами земельної реформи 2002–2007 рр. і перспективи освоєння нових площ лісомеліоративного фонду. Вивчено причини інтенсифікації ерозійних процесів на території землекористування Придеснянського протиерозійного комплексу. Наведено лісівничу та екологічну оцінку протиерозійних насаджень, їхньої функціональної відповідності. Розроблені принципи оптимізації ландшафтів лесових островів Новгород-Сіверського Полісся.

Ключові слова: ерозія ґрунтового покриву, лесові породи, протиерозійні насадження, оптимізація ландшафтної структури водозборів.

Стабільність екосистем, їх протиерозійна забезпеченість у поліських регіонах є основною гарантією збереження ґрунтового покриву певних територій. Поліські ландшафти із супіщаними та піщаними дерново-підзолистими ґрунтами, які отримують значно менше антропогенне навантаження, переважно набули стану природної рівноваги, схили балок виположені і вкриті природними деревостанами з добре розвиненим надґрунтовым покривом, який надійно захищає поверхню ґрунту від змиву. До того ж у поліських районах Чернігівської області 44,5 % орних земель не використовуються за призначенням понад 10 років і поступово заростають трав'яною та лісовою рослинністю [5].

Дуже актуальним, але важко забезпечуваним є це питання для територій із лесовими ґрунтоутворювальними породами Новгород-Сіверського Полісся. Територія, зайнята під такими типами ландшафтів, становить 13 % від загальної площі. У механічному складі четвертинних геологічних порід, які представлені крупнопилуватими легкосуглинистими лесами, переважну частку становлять дрібний пісок (0,25 – 0,05 мм) і крупний пил (0,05 – 0,01). На дрібний пил припадають 14 %, а глиниста фракція мулу (< 0,005 м) відсутня зовсім (табл. 1) [13].

Таблиця 1

Характеристика механічного складу лесових порід Новгород-Сіверського лесового плато

№ п/п	Глибина відбору зразка, см	Розміри часток, мм та їх відсотковий вміст				
		0,25	0,25 – 0,1	0,1 – 0,05	0,05 – 0,01	0,01 – 0,005
Питома вага фракцій, %						
1	0 – 30	–	25,7	41,4	18,5	14,4
2	30 – 100	–	48,8	19,4	21,4	8,4

Основу піщаних і крупнопилуватих фракцій становлять усі групи мінералів, крім слоїстих (глинистих). Це – польові шпати, амфіболи, олівії, епідот та інші алюмосилікати. Ці мінерали крупних фракцій мають невелику питому поверхню і дуже мало впливають на такі властивості ґрунтів як ємність катіонного обміну, потенційна кислотність, буферність, вологоємність, які забезпечують агрономічно-цінну структуру ґрунтів. У дрібнопилуватих, мулистих і колоїдних фракціях ґрунтів переважають слоїсті мінерали різних груп. Це – монтморилоніти, каолініти, слюди, гідрослюди, хлорити, вермикуліти та мішаншарові мінерали. Вони надають ґрунтам таких корисних властивостей, як висока ємність поглинання, висока вологоємність, липкість й забезпечують їхні оптимальну структуру та протиерозійну стійкість [9].

Дані табл. 1 свідчать, що частка дрібного піску в нижніх горизонтах лесу майже вдвічі більша, ніж у верхніх. Це означає, що нижні горизонти ґрунту ще меншою мірою зв'язні, ніж верхні, що переконливо пояснює інтенсивний розвиток ерозійних (змиви й розмиви) та

* © Л. В. Дем'яненко, Я. Л. Шестак, 2008

оповзневих процесів на легкосуглинистих крупнопилуватих лесових ґрунтах при їх перезволоженні.

За даними Чернігівського обласного управління сільського господарства, на території Чернігівського та Новгород-Сіверського Полісся 22,7 тис. га різних сільськогосподарських угідь піддані процесам активної руйнації ґрунтового покриву. Серед них процесам активної водної ерозії, які розвиваються переважно на лісостепових ландшафтах області, піддані 7,5 тис. га, процеси дефляції ґрунтів розвиваються на площі 15,2 тис. га як у поліських, так і в лісостепових районах [6].

Незважаючи на відносно високу загальну лісистість Чернігівської області (22,7 %), просторова лісомеліорація має тут суттєві недоліки, що негативно впливає на відтворення та збереженість ґрунтового покриву. На площі 1376,1 тис. га орних земель області припадають 10,1 тис. га полезахисних смуг (ПЗС), полезахисна лісистість у середньому в області становить 0,7 %. Більша частина ПЗС нині не мають господаря, в них не проводяться належні рубки догляду, які б забезпечували підтримання їхньої оптимальної структури [5, 6]. Для досягнення рекомендованої, науково-обґрунтованої, оптимальної полезахисної лісистості для Поліської зони – 3,5 – 4 % [4] необхідно додатково створити близько 43 тис. га ПЗС. Зовсім мало забезпечені протиерозійними насадженнями ерозійно небезпечні сільськогосподарські угіддя, які розташовуються на схилах із нахилом понад 3°. На кожні 100 га таких угідь припадають у середньому 5,1 га протиерозійних лісомеліоративних насаджень, тоді як, за ствердженням відомих дослідників [11, 14], лісистість ерозійно небезпечних водозборів має наближатися до 30 %. Одна третина схилів, які є провідниками поверхневого стоку, має бути залісною та залуженою в нижній частині, на яку припадає найбільше гідрологічне навантаження.

В результаті проведення земельної реформи на 01.01.2005 р. з категорії орних земель в області виведено 141,7 тис. га малопродуктивних і деградованих земель, які переважно відводитимуться під залісення. Однією з найбільш важливих і складних проблем є створення високоефективних протиерозійних насаджень, досвід яких ми маємо можливість вивчати на прикладі раніше створених насаджень. Нині це – середньовікові та пристиглі насадження, в яких повною мірою виявляється їхня функціональна відповідність.

У 2005 – 2008 рр. ми вивчали ефективність насаджень, створених протягом 1960 – 1970-х рр. на Придеснянському протиерозійному комплексі, який розташований на правому корінному березі середньої течії р. Десни. Четвертинні відкладення території представлені легкосуглинистим крупнопилуватим лесом, товща якого у прируслової зоні становить 10 – 26 м. Площа землекористування комплексу становила 559 га, під лісовими насадженнями зайнято 143 га, з них 93 га – культури різного породного складу.

Штучно створені лісові насадження мали об'єднувати в собі високі протиерозійні, господарські, естетичні, екологічні й інші властивості. Такі властивості визначаються відповідною шириною захисних насаджень, породним складом і конструкцією, розміщенням у ландшафтній структурі угідь. Критерієм правильності створення насаджень постає стабільність біогеоценозу.

В табл. 2 подано таксаційну характеристику протиерозійних насаджень, середня ширина їх становить 10 – 22 м. Усі розглянуті насадження розташовуються перпендикулярно до напрямку поверхневого стоку, постійні пробні площі (ППП) № 5, 6, 11, 12, 17 представляють культури середнього віку, ППП № 8 і 13 – природні деревостани. Середня площа ППП становить 0,15 га. Склад насаджень переважно представлений листяними породами, як у культурах, так і у природних деревостанах. Головними породами в культурах є дуб звичайний (*Quercus robur* L.), дуб північний (*Quercus borealis* Michx.) і липа широколиста (*Tilia platyphyllos* Scop.). У природних деревостанах головною породою є береза повисла (*Betula pendula* Roth.), невеликими групами росте осика (*Populus tremula* L.). Супутніми породами культур є акація біла (*Robinia pseudoacacia* L.) та клен гостролистий (*Acer platanoides* L.). У другому ярусі природних деревостанів поодинокими є дуб звичайний,

ЛІСІВНИЦТВО І АГРОЛІСОМЕЛІОРАЦІЯ

Харків: УкрНДЛГА, 2008. – Вип. 113

горобина домашня та плодови. Всі представлені на ППП головні породи мають високу продуктивність: дуб звичайний має середньорічний приріст 5,2 м³ / га/ рік, дуб північний – 10,1; липа широколиста – 3,5, береза повисла – 4,3. Найвищу продуктивність у протиерозійних насадженнях має північноамериканський інтродуцент – дуб північний. Середні висоти їх відповідно становлять близько 20 м (див. табл. 2).

Таблиця 2

Таксаційна характеристика протиерозійних насаджень ДП "Новгород-Сіверська ЛНДС"

П П П	Кв. / ви- діл	Пло- ща виді- лу, га	Склад наса- джень, місце в рельєфі	Вік /по- ход-жен- ня	Середні		Повнога		Кіль- кість дерев, шт. /га	Запас дере- вини, м ³ /га	Під- стилка, проектне покриття, см, %
					діа- метр, см	ви- сота, м	абсо- лют- на, м ² /га	від- нос- на			
І ярус											
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
5	2/3	0,8		49, куль- тури							
			ДЗ		28	22,2	16,3	0,53	280	257	
II ярус											
			АКБ	15, при- родне	14,7	14,2	1,2	0,05	69	10	
			ВЗ	15, при- родне	16	14,4	0,94	0,04	48	7	
Разом			9,4ДЗ 0,3 АКБ 0,3 ВЗ Схил пдн-сх, 25°				18,44	0,62	397	274	3 – 4
6	1/20	3,9									
І ярус											
			ДПН	34, куль- тури	16,7	19,8	36	1,16	1642	344	
II ярус											
			ЛПД	12, при- родне	9,4	12,8	3,2	0,1	421	25	
Разом			9,3 ДПН 0,7 ЛПД схил пдн. 15°				39,2	1,26	2063	369	4 – 5
11	1/25	0,5									
І ярус											
			ЛПШ	45, куль- тури	30	21	12,39	0,3	175	121	
			БП	45, при- родне	33	23,5	9,3	0,29	108	85	
II ярус											
			АКБ	20, при- родне	20,7	16	25,57	0,87	758	75	
			КЛГ	10, при- родне	9,7	9	1,33	0,08	183	7	
Разом			4,6ЛПШ 2,8 БП 2,5 АКБ 0,1 КЛГ схил пдн -сх, 12°				48,6	1,54	1224	288	2 – 3

Продовження табл. 2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
12	1/20	3,9	ЛПШ	31, культури	22	20,4	15,76	0,43	407	132	
			ДЗ	31, культури	19,4	18	0,98	0,03	33	8	
Разом			9ЛПШ 1ДЗ+ЯЄ схил пдн. 9°				16,74	0,46	440	140	1 – 2
17	2/7	1,2									
			ДПН	37, культури	20,2	17,5	16,2	0,5	505	162	
			СЗ	37, культури	25,3	21,9	6,62	0,2	132	67	
			ДЗ	37, культури	20,2	16	5,69	0,2	177	55	
			АКБ	37, культури	26,1	19,5	3,41	0,1	64	39	
Разом			5ДПН 2ДЗ 2СЗ 1АКБ+ БП				31,92	1,0	878	323	1 – 2 см
8	1/13	3,2	10БП+ ДЗ+ОС Схил пдн-сх. 9°	45, природне	27	21,5	21,56	0,57	334	163	95 %
13	КСП "Україна"	2,4	10БП+Д З+ГРШ Схил Пнч. сх. 25°	45, природне	28,6	21,8	21,2	0,56	333	223	85 %

Як свідчать дослідження стану ґрунтового покриву, під штучними насадженнями, на які припадає поверхневий стік з елементарних водозборів, тобто стокоприймальних (робочих) ділянок, розвиваються процеси поверхневої та лінійної водної ерозії (рис. 1, 2). Найбільша активізація ерозійних процесів відбувається у 1 і 2-му кварталах землекористування, що викликане декількома взаємопов'язаними чинниками, які підсилюють негативний вплив один одного.

По-перше: господарство перевело велику частину орних земель із категорії ріллі (як було передбачено планом організаційних заходів протиерозійного комплексу) у пасовище. Тому не проводились агротехнічні протиерозійні заходи на водозборі (оранка по горизонталях, щільвання, кулісні посіви тощо), які певною мірою зменшували поверхневий стік і змив ґрунту. Рілля стали використовувати як пасовище для великої рогатої худоби, що призвело до ущільнення поверхневих шарів ґрунту і збільшення гідрологічного навантаження на протиерозійні насадження.

По друге, при аналізі структури угідь було виявлено порушення принципу контурної горизонтальності при створенні протиерозійних насаджень, тобто зовнішня сторона лісосмуги виглядає як пряма лінія, тоді як має проходити по горизонталі. Це призвело до того, що майже всі улоговинні елементи яружно-балкових систем, у яких концентрується і проходить поверхневий і внутрішньогрунтовий стік із водозборів (які й мають поставати робочими ділянками), залишилися незалісеними, а існуючі лісові насадження в їх нижніх частинах не витримують гідрологічного навантаження, яке складається в нинішніх умовах. Переважно на схилах стародавньої гідрографічної сітки такі елементи рельєфу нині є

осередками лінійної ерозії. Нові відвершки ярів утворюються під створеними в 1960-х рр. лісомеліоративними насадженнями (рис. 1).

Рис. 1 – Початкова стадія ерозійного утворення на схилі стародавньої гідрографічної сітки під лісомеліоративними насадженнями (кв. 2 вид. 2)

По-третє, в самих протиерозійних насадженнях унаслідок недостатнього лісівничого догляду за ними, а іноді його повної відсутності, утворилося неприродне середовище, коли насадження переважно з інтродуцентів мали високу повноту (ППП 11, 6, 17). У багатьох культурах повнота насаджень становить 1,0 і більше, але в матеріалах лісовпорядкування вказано значення 0,6–0,7 і рубки догляду не призначаються. В багатьох випадках проведення рубок догляду у протиерозійних насадженнях є неможливим із технічних причин, оскільки вони ростуть на крутосхилах, і для проведення рубок необхідне спеціальне технічне обладнання, відповідна підготовка фахівців для роботи в умовах гірських лісів. До того ж ці роботи високо витратні й фінансовий стан підприємств не спроможний забезпечити їх виконання.

Негативним чинником є висока захаращеність схилів кореневими пагонами акації білої та підростом клена гостролистого. Проведення рубок догляду за таким підростом є дуже витратним і малоефективним. Під щільним наметом насаджень або зовсім відсутній живий надґрунтовий покрив, або він представлений 2–3 видами трав'яної рослинності – кропивою дводомною, гравілатом міським, чистотілом великим. Зниження температури та підвищення вологості ґрунту змінюють напрямок ґрунтоутворювального процесу в бік опідзолення та руйнації його структури, що своєю чергою знижує його протиерозійну стійкість [2, 3].

При високому внутрішньому гідрологічному навантаженні, яке підсилюється стоком поверхневих вод із водозборів, існуючий шар лісової підстилки не здатен затримати стікаючих з поверхні задернованого схилу концентрованих водних потоків. Він змивається з-під намету лісу разом із ґрунтом. Так, на ППП 11 і 17 потужність гумусово-акумулятивних горизонтів становить 29–32 см, а в багатьох місцях вони змиті повністю, потужність шару підстилки сягає 1–2 см або вона зовсім відсутня (рис. 2).

Викладене свідчить, що робочі ділянки протиерозійних насаджень завширшки 10–20 м у штучних насадженнях, створених на бровках яружно-балкових систем, не виконують протиерозійних функцій.

Створюваний штучний ландшафт має розумно наближуватися до ефективних природних аналогів не лише за формою, але й за динамікою розвитку рослинних асоціацій. У розглянутій ситуації природними екосистемами постають березові деревостани, наведені в

табл. 2, ППП 8 і 13. У підліску – ліщина звичайна, бересклет бородавчастий, бирючина. Трав'яниста рослинність представлена трьома ярусами природного лучно-лісового різнотрав'я, які відповідають свіжим і вологим умовам місцезростання: в першому ярусі – мох плевроціум Шребера, осоки, конюшина біла; у другому – конюшина червона, деревій звичайний, реп'яшок, вербена лікарська, полуниця лісова, горошок мишачий, чебрець, подорожник ланцетний та ін.; у третьому – морквіник, звіробій продірявлений, материнка, ромашка біла, цмин піщаний та ін. Проективне покриття схилів становить 80 – 95 %. Ширина цих насаджень становить від 45 до 60 м, повнота 0,56. При такій крутизні схилу, як у культурах, поверхневий змив ґрунту на схилах і розмиви в улоговинах відсутні. Набагато вищі й рекреаційні властивості насаджень (рис. 3).

Рис. 2 – Ерозійні процеси в прибалкових насадженнях (кв. 2 вид. 5, ППП 17)

Рис. 3 – Природні протиерозійні деревостани ДП "Новгород-Сіверська ЛНДС"

При проведенні протиерозійних заходів протягом 1950–1970-х рр. велику роль відводили трав'янистій рослинності у процесах попередження та зупинення поверхневого змиву ґрунтового покриву в найкоротші терміни. Загальновідомо, що кореневі системи бобово-злакового різнотрав'я в короткі терміни підвищують родючість ґрунту, поліпшують його структуру, підвищують водопроникність, шпаруватість, буферність і вологемність. Найкращі результати при оптимізації екосистем були досягнуті при поєднанні лісомеліоративних і лукомеліоративних заходів [1, 10, 14].

Проте на водопідводячих елементах рельєфу і в деяких природних насадженнях спостерігаються незначні розмиви, а на днищі балки розвиваються вторинні донні яри, що свідчить про недостатню лісистість водозборів і високе гідрологічне навантаження на схили гідрографічної сітки.

За результатами досліджень природної структури насаджень, лісистість Середньо-Руської височини на початку XVIII століття становила 40–60 % [14], для землекористування станції цей показник нині становить 25,6 %. Крім того, розміщення масивних насаджень є неефективним у плані затримки поверхневого стоку. Їх створювали смугою навкруги яружно-балкових систем за стандартною шириною 12–24 м, передбаченою інструкцією 1961 року [8].

При цьому меліоративне навантаження на різні елементи рельєфу не враховували, тоді як на вразливіших до ерозійних процесів елементів рельєфу має бути більша лісистість. Проведені дослідження свідчать про необхідність застосування принципів водозбірно-ландшафтної структури землекористування, розроблених в УкрНДЦЛГА [7, 12]. На лесових островах Новгород-Сіверського лесового плато лісистість елементарних водозборів, за якої буде забезпечуватися оптимізація ландшафтів, має становити не менше 30 %. Як свідчать дослідження, в Поліссі, де кількість опадів перевищує 600 мм/рік, вузькі прибалкові насадження не здатні переводити та затримувати поверхневий стік із водозборів без значної шкоди для екосистем, якщо їх площа становить навіть 1–2 га. Протиерозійні насадження слід створювати не на бровці балки, а на присіткових схилах, які примикають до балки. Тут формується внутрішньогрунтовий стік за рахунок паводкових і дощових вод, частина яких переміщується по різних водоупорах, у т. ч. по ілювіальних горизонтах у напрямку до русла річки. Такі елементи рельєфу найбільшою мірою відповідають екологічним вимогам деревної рослинності.

У такому разі розрахунок ширини протиерозійних насаджень необхідно проводити для тих ділянок схилів, на які припадає концентрований поверхневий стік. Ширина ж бокових насаджень може бути мінімальною, оскільки вони виконуватимуть загально-екологічні функції: регулювання швидкості вітру, розподілення снігу та елементів мікроклімату на прилеглих схилах і полях. Основною вимогою має бути забезпечення лісівничого догляду за ними з метою підтримання продувної або ажурної конструкції насаджень.

Території присіткових схилів із нахилом від 5 до 12° мають найбільш оптимальні умови для вирощування високопродуктивних і високоефективних у протиерозійному значенні деревостанів: достатню кількість вологи, можливість застосування технічних засобів виробництва, проведення рубок догляду та рубок головного користування.

Рослинні асоціації самих схилів мають бути представлені лучно-степовими видами різнотрав'я, здатними проводити надлишковий поверхневий стік до днища балок. Деревна рослинність тут має відігравати роль притінення і мати повноту не більшу за 0,5–0,6. У такому разі ґрунтовий покрив схилів матиме оптимальний температурно-повітряний режим і проективне покриття, що виключатиме можливість ерозійних процесів.

Інші земельні угіддя водорозділів можна використовувати для вирощування сільськогосподарської продукції та під випас ВРХ. На добре задернованих схилах балок також можливий регульований випас ВРХ.

Як свідчить досвід Придеснянського протиерозійного комплексу, на крутосхилах до їх виположення взагалі не слід створювати насадження. Донині такі схили не набули кута

природного відкосу. При створенні протиерозійних насаджень необхідно відступати від краю обривів на ширину, необхідну для виположення схилу до крутизни 35 % (яку мають схили в природному стані), прибрвовку частину (15 – 20 м) також необхідно залишати для формування лучних біоценозів, які мають бути провідниками поверхневого стоку до річкових систем.

Висновки. Активізація ерозійних процесів території землекористування Придеснянського протиерозійного комплексу викликана нераціональним розміщенням протиерозійних насаджень, недостатньою шириною робочих ділянок і недостатнім або неможливим лісівничим доглядом у них, порушенням природної рівноваги між рослинними компонентами, зміною організаційної структури сільськогосподарських угідь підсобного господарства, що призвело до посилення поверхневого стоку з водозборів.

Існуючі протиерозійні насадження Чернігівського та Новгород-Сіверського Полісся потребують проведення ревізії та реконструкції з метою оптимізації їхньої просторової структури та підвищення меліоративних функцій.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Гончар О. І. Травосіяння – ефективний засіб підвищення продуктивності еродованих земель // Підвищення культури землеробства в передгірних і гірських зонах Карпат. – Львів, 1968. – С. 173 – 180.
2. Дем'яненко Л. В. Ландшафтні особливості формування протиерозійних лісомеліоративних насаджень Новгород-Сіверського лесового плато // Збірник наукових праць: "Україна: географічні проблеми сталого розвитку" – К.: ВГЛ Обрії, 2004. – Т. 3. – С. 220 – 223.
3. Дем'яненко Л. В. Трансформація ґрунтового покриву під дією лісомеліоративних насаджень в умовах Новгород-Сіверського лесового плато // Лісівництво і агролісомеліорація. – Х.: УкрНДЦЛГА, 2007. – Вип. 111. – С. 123 – 126.
4. Довідник з агролісомеліорації. – К.: Урожай, 1978. – 286 с.
5. Матеріали Обласного управління земельними ресурсами за 2007 р.
6. Матеріали Обласного управління сільського господарства за 2007 р.
7. Мигунова Е. С. Лесоводство и естественные науки. – Х.: Майдан, 2000. – 612 с.
8. Інструкція по створенню захисних лісових насаджень на полях колгоспів і радгоспів УРСР / Відповід. ред. Б. Й. Логгінов. – К.: УАСГН, 1961. – 63 с.
9. Орлов Д. С. Химия почв. – М.: Изд-во Московского ун-та, 1985. – 360 с.
10. Пожарисская Л. П. Ускоренное противозрозионное закрепление почв многолетними травами. – Кишинев, 1969. – 23 с.
11. Скородумов А. С. Эрозия почв и борьба с ней. – К.: 1955. – 148 с.
12. Ткач В. П., Михалків В. М. Лісові ресурси України: стан, шляхи переходу на принципи невиснажливого лісокористування, збереження ландшафтного та біорізноманіття // Збереження і невиснажливе використання біорізноманіття України: стан та перспективи. – К.: Хімджест, 2003. – С. 107 – 127.
13. Чернышев А. А., Маковский Г. М., Попов П. А., Гончар А. И., Воловцов С. Г., Юрковский Н. Я., Доброленский Г. А., Моляко Д. И. Научный отчет за 1963 год. Разработка научно-обоснованной системы противоэрозионных мероприятий для территории Придеснянской опытной станции. – Н-Северский, 1963. – Рукопис. – 289 с.
14. Харитонов Г. А. Агролесомелиорация Средне-Русской возвышенности. – Воронеж: Воронежское кн.изд-во, 1958. – 249 с.

Demyanenko L. V.¹, Shestak Y. L.²

MODERN CONDITION AND ANTIEROSION EFFICIENCY OF FOREST MELIORATIVE STANDS IN CHERNIGOV AND NOVGOROD-SIVERSKY POLISSYA

1. State Enterprise "Novgorod-Siverska Forest Research Station"; 2. State Enterprise "Ripkin agroforestry Enterprise"

Data on organization of the land use in Chernigov and Novgorod-Siversky Polissya as a result of land reform of 2002 – 2007 and prospects for new lands use for forest melioration are presented. The reasons of intensification of erosion processes in the lands of Pridesnya antierosion complex are studied. Forestry & ecological estimation of antierosion stands, their functional accordance are given. Principles of optimization of landscapes of loess islands of Novgorod- Siversky Polissya are developed.

Key words: erosion of ground cover, loess, antierosion stands, optimization of landscape structure for water basin.

Демьяненко Л. В.¹, Шестак Я. Л.²

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПРОТИВОЭРОЗИОННАЯ ЭФФЕКТИВНОСТЬ ЛЕСОМЕЛИОРАТИВНЫХ НАСАЖДЕНИЙ ЧЕРНИГОВСКОГО И НОВГОРОД-СЕВЕРСКОГО ПОЛЕСЬЯ

1. ГП "Новгород-Северская ЛНИС"; 2. ГП "Репкинское АЛХ"

Приведены материалы землеустройства Черниговского и Новгород-Северского Полесья по результатам земельной реформы 2002 – 2007 гг. и перспективы освоения новых площадей лесомелиоративного фонда. Изучены причины интенсификации эрозионных процессов на территории землепользования Придеснянского противоэрозионного комплекса. Дана лесоводственно-экологическая оценка противоэрозионных насаждений, их функциональное соответствие. Разработаны принципы оптимизации лесовых островов Новгород-Северского Полесья.

Ключевые слова: эрозия почвенного покрова, лесовые породы, противоэрозионные насаждения, оптимизация ландшафтной структуры водосборов.

Одержано редколегією 24.10.2007 р.